

IMREY LAJOS

BRONZPLAKETEK

A TÉLI KIÁLLÍTÁS

A magyar művészet friss alkotásainak legelőkelőbb bemutató-csarnokafelett még mindig a háborús idők járását jelző vöröskeresztes zászló leng. Beteg katonák foglalták el, akik értünk küzdöttek. A művészet munkásai, legalább is azok, akik nem küzdenek a végeken, e téli kiállítás idejére is a Múcsarnok helyett a Szépművészeti Múzeumnak három termében s előcsarnokában húzódnak meg. Ismételnünk kell, amit már a tavaszi kiállítás alkalmával megjegyeztünk, hogy ezek a helyiségek, sajnos, a legkevésbé sem felelnek meg egy kiállítás igényeinek. A mindent elnyomó architektúra, a kedvezőtlen világítás sokat ront képeken, szobrokon egyaránt s a közönségnek számolnia kell azzal, hogy alkalmas helyen ezek a művek sokkal előnyösebben hatnak, mint itt.

Mint tavasszal, most is vázlatos áttekintését adjuk a kiállításnak. E sorok célja nem kritikai méltatás, hanem a tárlaton látható különböző technikával készült műtárgyaknak egy-

szerű áttekintése. Az esztetikai bírálat nem tartozik e füzet anyagának sorába.

A zivataros idők jelét ezen a kiállításon sokan bizonyára az olyan képekben és szobrokban keresik, amelyek tárgyukat a háborúból vették, vagy valamely más módon vonatkozást mutatnak a még mindig dülő harcokkal. Ilyen például M. Nagy Endre «Pihenő vörös ördöge», Jámbor Lajos «Harctéri hírek» c. képe, Patzó Pál bronzplakettje, Borzásy Béla «Aki már nem kap több rózsaszín lapot» c. olajfestménye, Sándor Béla búcsúzó menetszázada, Kiss György «Kárpáti győzelem» című gipszműve, Beszédes László több rendbeli bronza, Juszókó Béla két orosz vonatkozású képe, Holló Barnabás «Vörös ördög» c. bronza, Kopits János «Gyász»-a, Szamosi Soós Vilmos bronz-katonája és emlékérméi, Márton Ferenc olasz harctéri pasztelljei, Lénárd Imre erdélyi menekültjei. Ide tartozik Spányik Kornél «Höfer-jelentése», M. Merész Gyula árató honvédjei, Rudnay Gyula «Kozák feje», Kemény Nándor «Menekültek» c. festménye, Gerster Károly «Szerbiai hegyei», Baranski László isonzo akvarellje, Makó Bertalan gailicai ceruzarajzai, Murányi Gyula ezüstplakettje,

Siklódi Lőrinc három rendbeli kis plasztikái, Esső Erzsébet Hungária-érmei, Körmendi Frim Jenő honvéd-plakettje, dobai Székely Andor «Hajnali álom felváltás előtt» c. bukovinai festménye, Vesztróczy Manó harmonikázó ujonca, Moiret Ödön sebesült harcosa. Látnivaló, hogy művészeink eléggé szaporán nyúltak a szomorúan aktuális tárgyhoz.

A háború viharával szemben a legbékésebb tárgycsoportot a csendélet képviseli. Ebből igen sokféle változatot mutat fel a téli kiállítás, úgy hogy a választék szokatlanul bő. A virágok színpompáját aknázták ki Csapó Jenő, Bruck Hermína, Podvinecz Erzsébet, Edvi Illés Aladárné, gr. Lázár Árpádné, Molnár Z. János, Oppel Magda, Komáromi Kacz Endréné, Hadzsy Olga, Nagy Lázár, Klammer Mariska, Garzó Bertalan, Konek Ida, L. Hilbert Irén, Vörös Géza, br. Splényi Ernesztin, E. Karinthy Ada, br. Pongrácz Sarolta; csipkék és textilmunkák szövédékének érdekességeit Frank Frigyes, Karl Ernő; üvegművek és porcellán fényhatásait Gimzer Etta, Tamássy Miklós, Humayer Erzsébet, Pen-

telei Molnár János. Alma, barack, dinnye színes egyvelege szolgált tárgyul Gremesperger Ernő, Koroknyai Ottóné, Szlávik Dezső, Basch Andor, Stróbl Zsófia festményeinek. Zöldségféléket Kende István festett, szárnyast Romek Árpád, patinás bibliát Jurutka József. Ezzel még nem merítettük ki csendéletfestőink hosszú sorát: végigjárva a termeken mindenütt találkozunk műveikkel s ide jegyezhetjük még Gerritsen Vilmos, Bachmann Károly, Ujházy Ferenc, Páris Erzsé, Bükkerti Mariska, Csik Jolán, Muszély Ágost, Katonáné Madarász Adelin nevét.

E hosszú névsor mutatja, mennyire kedvelik festőink e csöndes műfajt.

Voltaképpen a csendélet térbe való felnagyítása az intérieur-kép, amely nagyobb teret kínál a hangulatnak, a tónus-változatoknak. Ily intérieur-képet is elegendő találunk a kiállításon, Nevezetesen ilyen Koszkol Jenő «Szobasarok» c. pasztellje, Paczka Kornélia «Műteremsarka», Mészárosné napsütötte tornáca, Kacziány Ödön templombelseje, Edvi Illés Jenő «Intérieur»-je, Bodnár János előszobája, Kron Jenő műhelye,

SZLÁNYI LAJOS

TÉLI DÉLUTÁN EGY KIS VÁROSBAN

KNOPP IMRE

A SZOMSZÉDNÉ

Hatvany Ferenc br. intérieurje, Bruck Miksa Orth-kastélya, Keményffi Jenő «Özvegyasszony szobája» stb.

E jól képviselt csoporthoz csatlakozik nagyszámú oly festmény, amely részint a városok utca- és piacképeit, részint falurészleteket használ fel motivum gyanánt. Ezek némelyikén inkább az architektúra, másokon inkább a tájkép szorosabb értelemben vett hangulat-eleme jut szóhoz: az alkonyat, a hólepel fehérje, a kis kert virágözöne, a piac tarka összevisszasága. Ezt a műfajt is sokféle változatban rejti magában a kiállítás. Décsy Etel virágos udvara, Gergely Imre vásárja, Kató Kálmán Országháza és Lánchidja, Déry Béla dancigi városkapuja, Nádler Róbert Székely udvara, Krutsay Ferenc «Dömös» c. képe példa rá, mily sokféle helyről és sokféle felfogásban kapjuk azt a bő és hálás tárgyat művészeinktől. Ebbe a körbe sorozható még Földes Imre régi budai utcája, Dietrich Adolf fiumei részlete, Pörge Gergely vásárképei, Szuhaneck Oszkár Temes-

partja, Neogrády Antal falusi utcái, Kende István somogyi háza, Markó Ernő budai házikói, Zorkóczy Gyula portája, Csáky László és Perlrott-Csaba kecskeméti cigányvárosa, Berkes Antal budapesti utcaképei, Kárpáthy Rezső Körönd-képe, Árkay Aladár Donáti-lépcsője, Vadász Ilona budapesti utcája, Sautner Lipót és Keményffi Jenő falusi udvara, Boemm Ritta falusi Tornáca, Szlányi Lajos havas utcája, Mund Hugó és Börtsök Samu nagybányai részletei, Wagner Géza besztercebányai piaca, Szigeti Jenő faluvége, Pogány Gyula vásárképe, Várady Gyula ezredéves emléke, éjjeli hangulatban, Mérő István leanderes udvara, Pogány Ferenc oláh fatemploma, dobai Székely Andor pozsonyi ghettoképe, Freckay Endre falurészlete és mások művei.

Kiállításainkon rendszeren uralkodó szerepű szokott lenni a tájkép.

A téli kiállításon is igen sokféle kiadásban, sokféle felfogásban szerepel ez a műfaj. Őszi táj képviseli Krajna Jánost, holdvilágította ten-

GLATZ OSZKÁR

KÉT NŐVÉR

ger Komáromi Kacz Endrét, egy erdő belseje Tury Gyulát, havas motívum a római fürdőből Kézdi Kovács Lászlót. «Égiháború után egy svéd kikötőben» a címe Déry Béla művének. Vass Elemér erdőbelsejét festett, Kiss Kálmán patakot, Benczúr Béla lejtős utat, Csermely János szénagyűjtést, Lasz gallner Oszkár esti hangulatot, Gy. Sándor József a május szépségeit, Tölgyessy Artur a mező virágpompáját, Török Károly szántóföldek tábláit, Csikos Anti borús tájat. Olgyai Viktor havas mezőket, Egyed Erna fenyőerdőt. Leidenfrost Sándor temetőképet küldött, Vidovszky Béla szicíliai tájat, Kléh János folyómentét. Poll Hugó művészetét két tájkép képviseli, Mányai Józsefét egy. Nyitra vidékét

festette Frecskay Endre és Bosznay István, a Tátra egy motívumát Csánki Dénes, Szigliget vidékét Hende Vince.

Egy sor állatkép- és szobor sorakozik e művek mellé: Rainerné és Heyer Artur angoramacskái, ifj. Vastagh György bronz-vadászebe, Edvi Illés Aladár akvarellézett borjú-képei, Glatzer Gyula és Pilch Dezső tehenéi, Csutak Elemér igásló-rajzai, Vastagh Géza oroszlánai. Czuk Jenő esti itatást festett, Lányi Dezső pedig falatozó jegesmedvét faragott márványba. Látnivaló, hogy az állat-ábrázolást művészeink a legkülönbébb anyagban s változatos technikával művelik.

Nagyon sokféle az életkép. Sőt körülbelül

A téli kiállítás

ez ad sajátos jelleget a téli kiállításnak. Mesélő, elbeszélő, idillikus, pszichológiai momentumot kereső életképek, festői jelenetek, az élet pillanatfelvételei tarka sorban kerültek együvé. Régebbi művészeink közül Peske Géza küldött ismét két, az ő előadását jellemző gyermekgenret. Béli Vörös Ernő két kiadásban mutat be mosónőket, Mihálovits Miklós egy Pietát s egy alvó leányt küldött. Uferbach Jenőtől egy Meglepetés című festmény van itt. Litkei Antal pasztellben ad elő kerti jeleneteket. Burghardt Rezső két képen egy-egy női alakot. Paczka Ferenc falusi idillt festett, Rudnay Gyula vén kanaszt, Náray Aurélt az «Intelmek» s a «Felhős ég alatt» képviselik. Művészetünk egyik pátriárkája, id. Vastagh György erdélyi parasztasszonyokat festett, Szenes Fülöp atelier-jelenetet. Rubletzky Géza bronzba öntötte az első lépést. Csalány Béla «a kis kacér»-t festette meg, Glatzer Ármin pihenést, Gulácsi Béla kertben játszó társaságot, Kornai József kerti jelenetet, Vörösné Deli Alice a mezőn játszó gyermekeket, Wolf Károly «Est»-et festett. Ezekhez csatlakozik Krusnyák Károly történelmi kosztümökben festett «Árvalányhaj»-a. Páldy Zoltán egy szégyenlős modellt mutat be, Rottmann Mozart korcsmai jelenetet, Glück Károly-

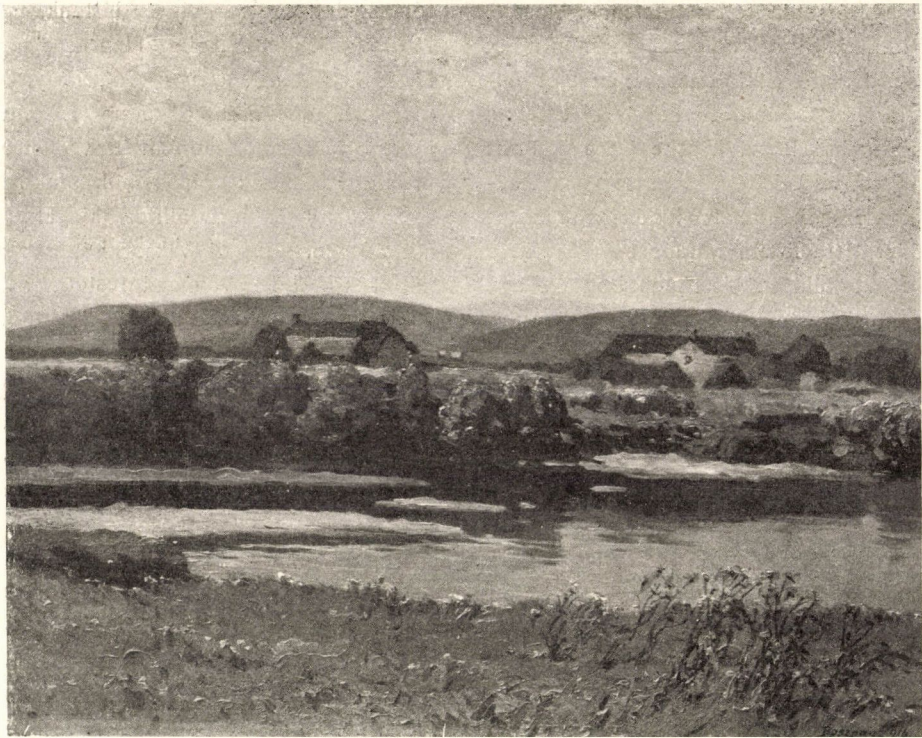
tól «Érdekes olvasmányt» látnunk, Erdőssy Bélától vásárképet. Kóbor Henrik cigányt állított ki, Lakos Alfréd öreg zsidót, Pályá Jenő öreg magyart. «Olvasás közben» a címe Semjén Ferenc egy olajfestményének; Gulácsy daloló pásztort, Czencz János női alakokat, Kukán Géza öreg baktort állított ki. Egy vöröshajú nőt ábrázol Belányi Viktor képe, asztalnál ülő nőt Schönberger Armand festett, asztalnál ülő öreg embert Kmetty János, alvó nőt Telkessy Valér, «Rebach» című képet állított ki Szölgvény Endre. Kofák, cigány a Pályá Károly és Bródy Illés képeinek tárgya. Haranghy Jenő lóvásárt festett, Zemplényi Tivadar imádkozó bucsusokat, Barta Ernő ballerínát, Józsa Károly ópiummámort. Knopp Imre családot, Nagy Vilmos a szerelmet, Fémes Beck Vilmos a táncot interpretálja, Herrer Cézár olvasó nőt, Csók István a plage közönségét, Udvary Géza kentaur-párt. Glatz Oszkár gyermekeket festett. Ebbe a hosszú sorba tartozik még Feiks Alfréd «Estély»-e, Kiss Rezső «Bál utánja», Mányai József «Jövendölés»-e, Jendrássik Jenő tánczosnője és még egy sor kép, mindezek együttvéve az életképet mint közkeletűségnek örvendő és szaporán művelt műfajt mutatják be.

Ismert képmás-művészeink, festők, szobrá-

CSUK JENŐ

ESTI ITATÁSHOZ

BOSZNAY ISTVÁN

SAJÓ MELLETT

szok egyaránt, ezúttal is kiállították legfrissebb műveiket, Szenes Fülöp, Endrey Sándor, Balló Ede, Török Olga, Boruth Andor, Demjén László, Fábry P., Diner-Dénes Rezső, Geiger Rikárd, Ingomár Ferenc, Egerváry Potemkin Ágost, Jendrássik Jenő, Nagy Ernő, Herman Lipót, Rippl-Rónai József, Kallós Árpád, Schiffer Artur, Veress Zoltán, Kempis János, Glatz Oszkár, Soós Eleménné, Kandó László, Halmi Artur, Rózsaffy Dezső, Demeter Róbert, Senyei József, Klimó István, az ez évben elhalt Szentmiklóssy Zoltán, Vámosyné Eleőd K., Frank Frigyes, Körösfői Kriesch Aladár, Kunffy Lajos, Kunwald Cézár festett arcképeket állítottak ki. Szobrászaink közül képmásokat, tanulmányfejekeket küldtek: Stróbl Alajos, Zala György, Telcsné, Reményi József, Rápolty Lajos, Messinger Józsefné, Loránd István, Kozma Andrea, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Karl Ferenc, Mikula Ferenc, Kapitány József, Istók János, Imrey Lajos, Hampel Károly, Fakits Ernő, Csillag István, Bató-Berger Manó; gipsz, bronz, márvány az

anyaguk. Síremlék-műveket Horvai János állított ki.

Legritkább ezúttal az összes tárgykörök közt az akt. Borszéky Frigyes, Dobrovits Péter, Fejérváry Erzsébet, Ferenczy Károly, Gábor Mór, Prihoda István, Kada Alajos, Ujváry Ignác, Vajda Zsigmond állított ki ily festményeket. Az emberi test formáit választotta tárgyul szobrászaink közül Zilzer Hajnalka, Liipola Yrjö, Farakas Béla, Damkó József. Talán részben technikai akadályok is közrejátszottak azon, hogy művészeink a test problémájához most nem nyúlnak oly szaporán, mint akár csak néhány évvel ezelőtt. Művészetünk érdekében is remélünk kell, hogy minden visszatér a régi kerékvágásba.

A kiállítást rokonszenvvel fogadta a közönség, ami első sorban a nagy látogatottságban nyilvánult meg, azután abban a tényben, hogy mindjárt a megnyitás napján egész sor műtárgyat vettek meg. A közönség e rokonszenvét művészeink méltán kiérdemelték.